

Aules infernals

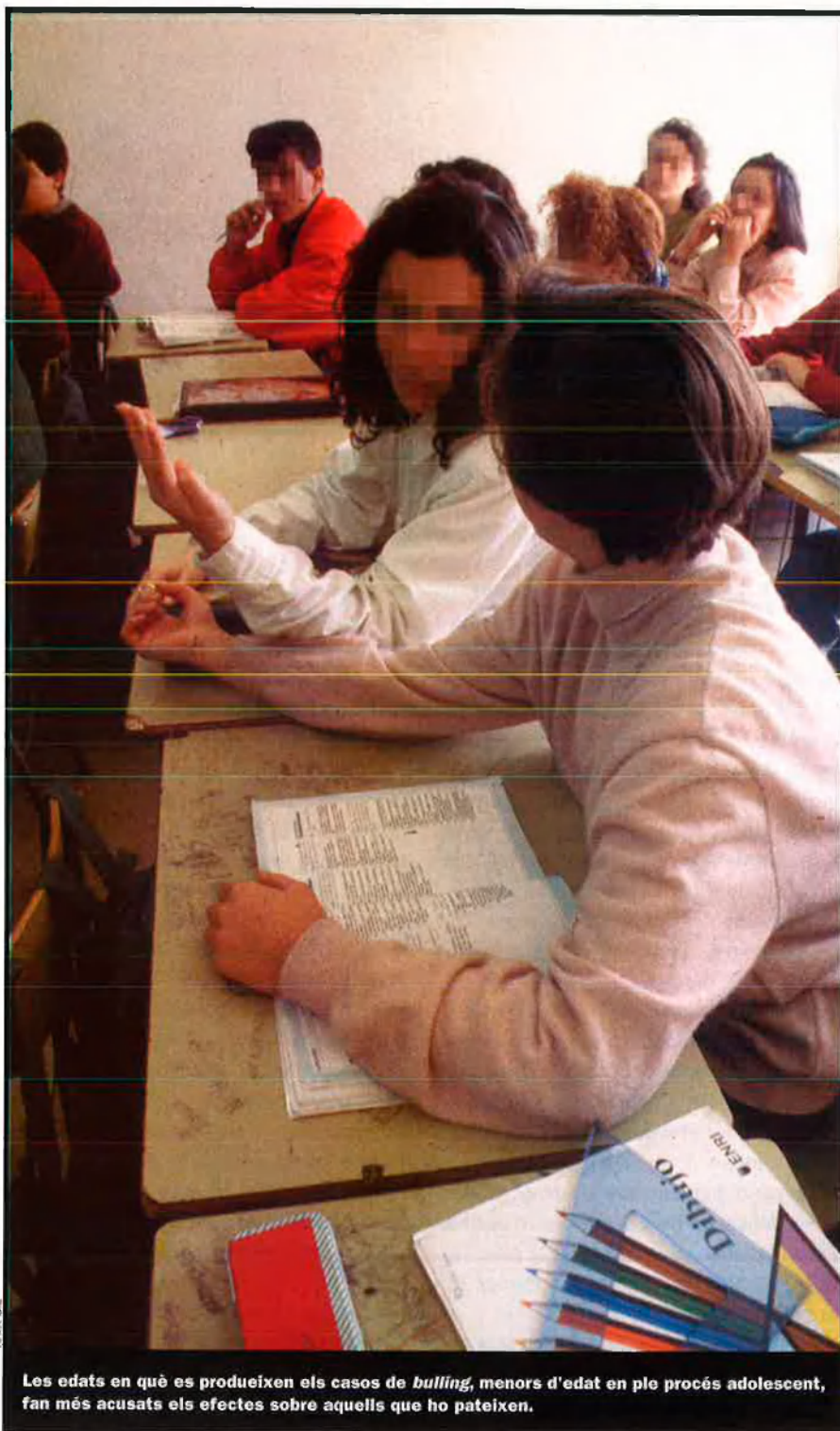
El suïcidi d'un adolescent que era assetjat pels seus companys d'institut a Hondarribia (Guipúscoa) posa de manifest greus problemes de violència i vexacions entre estudiants als centres d'ensenyament, un fenomen que es coneix com a 'bulling'. A Catalunya, més de cent instituts ja utilitzen mediadors de conflictes.

L'institut Talaia d'Hondarribia, al País Basc, s'ha fet tristament famós. Un estudiant d'aquest centre de secundària, Jokin C., es va suïcidar el dia 21 de setembre. Aquest fet luctuós no hauria tingut tanta repercussió mediàtica si no hagués transcendit que el noi, de només catorze anys, era assetjat per companys d'institut des de feia mesos. De fet, des de feia més d'un any, quan una inoportuna gastroenteritis va provocar que Jokin no pogués controlar els seus esfínters. A partir d'aquest moment, l'adolescent es va convertir en el blanc de totes les burles. Un autèntic infern i en una edat especialment conflictiva. Els companys d'institut l'insultaven, l'humiliaven i fins i tot el van apallissar en diverses ocasions.

Aclaparat per aquesta situació, el noi es va llençar al buit des de les muralles d'Hondarribia, on vivia amb la seva família, després de deixar un missatge en un xat d'Internet.

Poc després, la família va conèixer els abusos i vexacions a què havia estat sotmès Jokin, que fins i tot presentava al cos diverses lesions anteriors a la seva mort, i va decidir portar el cas als tribunals. En una commovedora carta a un mitjà estatal de comunicació, els pares de l'adolescent advertien que el seu fill no s'havia suïcidat, sinó que l'havien suïcidat. Calia aclarir els fets. Ni que tan sols fos perquè no tornessin a passar. Perquè poden tornar a passar.

Aquest cas dramàtic ha destapat episodis de violència a les aules que tot sovint queden silenciats fora dels centres educatius. Sovint, perquè les víctimes mateixes, avergonyides, els amaguen. Un fenomen al qual no són aliens els Països Catalans. A Lleida hi ha un exemple recent que ha saltat als mitjans de comunicació: la família d'una nena de catorze anys ha presentat una denúncia davant dels Mossos d'Esquadra perquè sembla que aquesta alumna de l'IES Escola del Treball pateix des de fa mesos insults, vexacions i maltractaments físics i psicològics de companys de classe. Aquest episodi de *bulling* (violència persistent contra un company en l'entorn escolar) es remunta, segons s'explica a la denúncia, al curs passat i aquest setembre es va accentuar més encara. La noia és insultada, ha estat agredida en alguna ocasió, amenaçada i fins i tot el seu nom apareix en diverses pintades grolles a les parets del centre, la qual cosa ha estat considerada com una prova per la família a l'hora de denunciar el cas. La reacció dels agents, que sembla que ho han vist d'una altra manera, ha fet que definitivament els familiars de l'estudiant s'hagin decidit a portar el cas a la premsa. Així, sempre segons aquesta versió, els mossos afirmen que si no hi ha agressions físiques ells no poden actuar contra els adolescents que molesten la menor. El cas també ha arribat a les conselleries de Justícia i Educació, així com a la direcció del centre. El director

Les edats en què es produeixen els casos de *bulling*, menors d'edat en ple procés adolescent, fan més acusats els efectes sobre aquells que ho pateixen.

En pocs anys, a les comarques de Ponent hi ha hagut casos de violència persistent contra un company en l'entorn escolar realment greus

d'Educació a Lleida, Carles Vega, considera que els fets es resoldran gràcies a la mediació entre la víctima, els suposats agressors i la família. Al seu parer, doncs, la situació està sota control, per la qual cosa creu que no s'ha de generar alarma perquè els fets d'Hondarribia són massa recents i seria perillós establir paral·lelismes. Però l'entorn de l'adolescent no té tan clar que el problema hagi acabat.

Ara bé, més greu que aquest o altres fets concrets similars és l'alarmant increment del nombre de menors que presenten conductes violentes contra els pares, els companys i, fins i tot, contra objectes. Només a Lleida, mil nois i noies de menys de divuit anys van ser tractats a l'Hospital de Santa Maria per trastorns de la conducta l'any passat. El psiquiatre Àngel Pedra adverteix que un dels problemes principals és que tots aquests menors estan excessivament consentits. Majoritàriament són nens que no toleren que se'ls deneguin les seves exigències, és a dir, adolescents i preadolescents que reben el seu primer *no* a l'escola, la qual cosa comporta, segons els experts, que tinguin una conducta violenta i fins i tot agredeixin físicament o verbalment pares, companys i germans. També n'hi ha que fan esclatar la seva ràbia contra objectes, i, així, es dediquen a fer destrosses al mobiliari urbà, espeteguen cadires als centres d'educació o donen cops de porta violents.

El psiquiatre lleidatà és del parer que les normes són importants tant en els centres escolars com en la família. De manera que la disciplina podria ser un bon sistema preventiu. Àngel Pedra adverteix, però, que malgrat aquest increment de la violència a les aules i al carrer, els casos de *bulling* com el que va patir el malaurat Jokin no són freqüents. A la seva manera de veure, el fenomen més preocupant són els casos de violència que es produeixen de casa a l'escola, ja que, en principi, els centres estan controlats, amb poques excepcions aïllades. Aïllades o no tant, perquè en pocs anys a les comarques de Ponent han transcendit casos realment greus. Així, la primavera de l'any passat, un alumne de l'institut de secundària Alfons Costafreda de Tàrraga (Urgell) va resultar ferit de na-

Àngel Pedra, psiquiatra, adverteix que les normes són tan importants a casa com a l'escola. A la dreta, Carles Vega, director d'Educació a Lleida.

valla per un company d'estudis. Fa dos anys, un nen de dotze anys d'Agramunt (Urgell) també va ser apunyalat per una alumna de setze del mateix centre. Igualment greu va ser l'agressió que va patir un professor de l'institut Josep Lladonosa de Lleida quan va voler evitar que unes alumnes del centre fossin atacades per menors.

Mediadors de conflictes. Sigui com sigui, l'alarma del cas de l'adolescent basc no es pot considerar un fet aïllat si tenim en compte que a Catalunya hi ha 107 instituts que tenen la figura del mediador per resoldre conflictes. Una xifra realment alta, ja que l'any 2000 només eren cinc els centres adscrits al programa de convivència i mediació escolar del Departament d'Educació.

Pere Led coordinada aquesta innovadora iniciativa, i la defensa, entre més motius, perquè una enquesta feta per Interior i Educació el primer trimestre del curs 2000-2001 mostrava que un 3,1% d'alumnes de secundària se sentia molt

maltractat pels seus companys i un altre 2,6%, bastant maltractat.

Aquests mediadors són alumnes del mateix centre que després de fer un curs de 35 hores de manera voluntària s'assabenten dels conflictes a través de tutors, caps d'estudi i companys, i després d'escoltar les dues parts enfrontades intenten d'arribar a un acord. Normalment, se'ls requereix en problemes d'insults, trencaments traumàtics entre parelles i burles per qüestions físiques. Per ara la iniciativa funciona, destaquen tant els docents dels centres adherits al programa com els mateixos estudiants. Tant és així que ara la Conselleria vol aplicar un pla similar a primària per prevenir els casos de violència.

Els professors tenen la paraula.

El cas de Jokin també ha sacsejat la comunitat educativa. Per començar, la família del noi basc assegura que el dia que va fer un any que s'havia fet caca a sobre, els seus companys de classe ho van "celebrar" llançant-li rotllos de pa-

per higiènic i, sempre segons la seva versió, la professora, lluny de recriminar-los aquesta actitud vexatòria, va obligar la víctima a recollir-ho tot. Mentre la justícia determina si el centre educatiu on es van produir tots aquests fets té alguna responsabilitat sobre la mort del menor, vuit adolescents que estudien tercer i quart curs d'ESO han estat apartats de les classes. Van ser expulsats una setmana i el Govern basc ha arribat a un acord amb les famílies perquè rebin a casa tutors del Departament basc d'Educació. La consellera, Àngeles Iztueta, treballa per "aclarir" les circumstàncies que van envoltar el suïcidi de Jokin i adverteix que "s'hauran de depurar responsabilitats". Els professors es queixen que se'ls ha criminalitzat quan ells també són víctimes en ocasions de la violència escolar. Un fenomen que, si bé és a anys llum del que succeeix a la Gran Bretanya i, sobretot, als Estats Units, comença almar. Caldrà prendre'n nota.

Anna Sàez